

SAHİBİ

İst. Yük. İslâm Enstitüsü Mezunları
Cemiyeti Başkanı

Mustafa PEKTUT

★

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Cahid BALTACI

★

IDARE MÜDÜRÜ

Hüseyin ERDEM

★

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: Rıza ÖZSU

Konya: Ali MARAŞLIGİL

Kayseri: İsmail ELİUZ

İzmir: Ali ARSLAN

Erzurum: N. Tayyar TAŞ

★

Hattat - Ressam

Turan SEVGİLİ

★

IDAREHANE

Nuruosmaniye Cad. No: 8/6

Telf.: 22 46 02 Cağaloğlu — İST.

Haberleşme ve Havale

P.K. 1315 SİRKECI — İSTANBUL

★

ABONE VE İLÂN

Yıllık 12 sayı 40 TL.

Altı aylık 6 sayı 20 TL.

Yabancı memleketlere posta ve kurtasiye ücreti eklenir.

Her türlü reklâm ve ilânlar özel tarifeye tabidir.

★

Yıl: 3 — Sayı: 30

Tarih: 10/4/1973

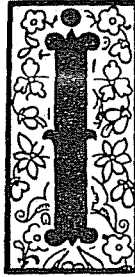
Dizgi — Baskı

İrfan Matbaası — İST.

Neşriyat, Tahlil, Tenkid

İlmî Araştırmalarda Kullanılan Fişleme Usûlü

Zekeriyya
ARSLANTÜRK

LİM heran tekâmül halindedir. İlmî müşahedeler ilk insandan başlamak üzere günümüze kadar gelişmiş ve geliştirecektir. Bu seyir bazan duraklamış bazan da hız kazanmıştır.

Milâd öncesi toplumları mahdud da olsa bazı ilmî hususlara muttali' oldukları gibi milâd sonrası; İSLÂM DİNİ'nin doğuşundan sonraki dönemlerde ilmî GELİŞİM Müslümanların elinde büyük

bir hız kaydetmiştir.

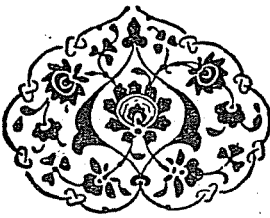
Müslümanlar bir yandan ruha huzur, refah ve saadet bahşedecek edebî ve tasavvufî çalışmalarda bulunurken, bu sosyal ilimler yanında maddî «pozitif» ilimlerle de meşgul olmayı bir ibadet saymışlardır.

Büyük Osmanlı Türk İmparatorluğunun gerilemeye başlamasından sonraki dönemlerde ferdî yaratıcılığın «kula has icadın» terkedilip selef nakilciliğinin başlaması ve idareci zümrede meydana gelen dejenerasyon ilmî gelişim çizgisini doğudan batıya kaydırmıştır.

Her ne kadar ilmî keşfiyatın önemli bir kısmı XVIII. asırdan sonra batıda meydana gelmişse de, bütün buluş ve icadları garba dayamak ta bizdeki aşağılık duygusunun «kompleksinin» meydana getirdiği şişirme durumu da büyük bir rol oynar. Diğer taraftan İslâm âleminde ortaya konan çalışmalar tam semeresini verecek bir çağda iken toplumumuzda meydana gelen beklenmedik inkıraz bu üstünlüğü batıya kaydıran başka bir sebeptir. Eğer batının buluş ve icada hazırladığı ilk devirlerin sosyal ve siyasî tarihleri incelenecek olursa doğu «İSLÂM» Medeniyetiyle sıkı bir ilişkileri olduğu görülür.

İslâm mâmuresinde ilim yuvalarının merkezini «Medreseler» teşkil ederdi. Burada bunların İslâm toplumlarındaki fonksiyonları tartışılacak değildir. Yalnız, eski âlimlerin yetişmelerine imkân hazırlayan çalışma sistemlerine kısa bir şekilde temas etmekle günümüzün modern ve ilmî fişleme usûlü ile çalışmada, onların büyük derecede paylara olduğunu kabul etmiş olacağız.

Bugün dahi bazı eski kitaplarda rastlanılan şu iki husus modern fişleme tekniğinin esasını teşkil eder:

a — Ekseriya eski «basma veya elyazma» eserlerin son taraflarında beş-on sahifelik bir boş kısma rastlanır. Bunlar kitabın okunuşu sırasında elde edilen önemli bilgilerin veya iktibasların kaydına yarıyordu.

b — Ayrıca eserlerin sahifeleri arasında sık sık bazı seyyar «birinci gibi kitabın arkasına cidlenmiş değil» eşit boylarda kâğıt parçaları bulunurdu. Bunlar da bazı önemli notlar için kullanılırdı.

Zamanımızda ise ilmî teknik ve metodlar gelişmiş; daha da mütakâmil sistemler kullanılmaya başlanılmıştır: Bu ilmî çalışma usûllerinin en mühimlerinden birisi de fişleme tekniğidir.

FIŞLER VE FIŞLEME TEKNİĞİ :

a) Fişler ve özellikleri :

- 1 — Ekseriya dikdörtgen şeklinde olurlar.
- 2 — Hep aynı boydadırlar.
- 3 — Standard boyları her ilmin icabettirdiği şekilde değişebilir.

b) Fişleme tekniği :

İki tür fiş vardır:

- I — Bibliyografya fişi,
- II — Bilgi fişi.

I — Bibliyografya fişi :

Buna kaynak toplama fişi de denir. Bu tür fişlere şu hususlar kaydediler :

- 1 — Yazarın soyadı veya meşhur olan ismi.
- 2 — Yazarın adı.
- 3 — Kitabın adı.
- 4 — Kaç cild ve kaçınıcı baskı olduğu.
- 5 — Editörü.
- 6 — Varsa mütercimi.
- 7 — Matbaası.
- 8 — Basıldığı yer ve yılı.

Yazma eserlerde ise baskı ile ilgili olan yukarıdaki hususlar bahis konusu değildir. Buna mukabil;

- 1 — Bulunduğu kütüphanenin adı.
- 2 — Kitap numarası kaydedilir.

Koilyık için de kitabın adı hatırlanacak bir şekilde kısaltılabilir.

Şimdi bu şekil bibliyografya fişine bir misâl verelim:

Kütüphane adı.	PSİKOLOJİ
Kütüphane Nosu.	SOSYAL PSİKOLOJİ
Tür.	
Prof. Dr. Turhan Mümtaz,	
Kültür Değişmeleri,	
İkinci Baskı,	
Millî Eğitim Basımevi,	
İstanbul, 1969.	
«Sosyal Psikoloji bakımından bir tetkik»	

Fiş örneği

Fiş kutusu

Görüldüğü gibi kartın sağ üst köşesine önce ana konu daha sonra da tâli konu yazılmıştır. Kütüphane adı ve numarası için kullanılacak olan sol üst köşe boştur. Eğer varsa bu kısma önce kütüphane adı, altına kütüphane numarası yazılır. Ayrıca kitabın değeri araştırmada lüzumlu herhangi bir noktası hakkında kısa bir bilgi de kaydedilirse daha faydalı olur.

II — Bilgi fişi:

Bu tür fişler üç şekilde olabilirler: :

- 1 — Bibliyografya fişi gibi.
- 2 — Biraz daha büyükçe ve eni bilgi fişinin boyu kadar yani 12,5 cm. olan fişler.
- 3 — Defter yaprağı büyüklüğünde olan fişler.

c) Bazı özellikler:

- 1 — Bilgileri fişlemek için kaynağın konuyla alakalı yerleri satır satır taranır.
 - 2 — Lüzumlu noktalar fişlere kaydedilir.
 - 3 — Kaynaktan bilgi alınırken eğer iktibas ise tırnak « » içerisine alınır. Eğer kısaca özetlenip not edilirse buna ait başka işaretler de kullanılır.
 - 4 — Fişe alınan bilginin bittiği yere sırası ile me'haz, cild ve sahife numarası da konur.
 - 5 — Her fişe yalnız bir tek fikir yazılır.
 - 6 — Her şey fişin yalnız bir yüzüne kaydedilir.
 - 7 — Bir fikir iki, üç veya daha fazla yerle ilgili ise lüzumu kadar fiş yazıp üst köşelere girecekleri yerler işaretlenir. Eğer uzun pasajların alınması gerekiyorsa bunlar;
 - a) Ya birkaç fişe kaydedilirler, ki bunlara da müteselsil olduklarını belirtir harf veya rakkamlar konur.
 - b) Yukarıda bahsi geçen büyükçe fişler kullanılır.
- Bunlar da müstakil bir halde saklanır, yahut ta küçük «7,5 x 12,5 ebatlı» fişlerin büyüklüğünde katlanır ve onlarla beraber muhafaza edilirler.

FİŞLERİN MUHAFAZASI :

Fişlerin muhafazası için ideal olan müstakil fiş kutularının kullanılmasıdır.

Her zaman böyle bir kutuya sahip olunamaz. Bu takdirde ise konulara göre ayrılmış zarflar kullanılır.

Bir milletin kültür «hars» seviyesi o toplumda bulunan ilim adamlarının çokluğu ve seviyesi ile orantılıdır. Toplumumuzun durumunu da bununla kıyaslayabilirsiniz Türk toplumunun bu kötü durumdan kurtuluşu ilmi araştırma yapan MİLLİYETÇİ ilim adamları sayesinde olacaktır. Yıkılışa hazırlanan batı medeniyetinin yerine yeniden İSLÂM MEDENİYETİNİ ikame edebilmemiz için herşeyden önce disiplinli bir çalışmaya ihtiyacımız vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

- 1 — Dr. Kavakçı Y. Ziya: İslâmî Araştırmalarda Usûl Hakkında Notlar, Diyanet Yayınları, Ankara, 1972.
- 2 — Doç. Dr. Ataöv Türkkaya: Bilimsel Araştırma El Kitabı, Ankara, 1969.